

Sygn. akt VII U 648/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Szczuka

Protokolant: Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 października 2017 r. w Warszawie

sprawy Z. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o przeliczenie emerytury

na skutek odwołania Z. A.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 12 kwietnia 2017 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyjmuje do stażu pracy odwołującej Z. A. okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968 r. do dnia 15 marca 1974 r.

Sygn. VII U 648/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2017r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), z urzędu dokonał przeliczenia emerytury Z. A. od dnia 1 marca 2017 r., tj. od miesiąca, w którym został złożony stosowny wniosek. Organ rentowy wskazał, że emerytura jest niższa od dotychczas wypłacanej renty, wobec czego podlega podwyższeniu do kwoty tej renty i wynosi miesięcznie od dnia 1 września 2012r. – 613,38zł. Ponadto podniósł, że emerytura nie podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury, ponieważ nie został udokumentowany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 20 lat. Ubezpieczona udokumentowała jedynie staż pracy wynoszący 19 lat i 1 miesiąc (decyzja z dnia 12 kwietnia 2017r., k.109-111 a.s.).

W dniu 9 czerwca 2017r., od powyższej decyzji odwołanie złożyła Z. A., wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie na jej rzecz prawa do przeliczenia świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem okresu jej zatrudnienia w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r. (odwołanie, k.3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 6 czerwca 2017r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Powołując się na treść art. 87 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w myśl którego w przypadku gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, jest niższa niż kwota najniższej emerytury świadczenie podwyższa się do wysokości świadczenia

minimalnego, o ile ubezpieczony spełni kryterium stażu wynoszący w przypadku odwołującej 20 lat, wskazał, iż Z. A. legitymuje się stażem wynoszącym łącznie 19 lat i 1 miesiąc okresów składkowych i nieskładkowych. Wobec powyższego emerytura nie podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury. Organ rentowy poinformowała ponadto, że do stażu pracy ubezpieczonej nie przyjęto okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r., ponieważ za okres ten nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne rolników (odpowiedź na odwołanie, k.2 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona Z. A., urodzona w dniu (...). w okresie od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r. pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców T. i W. P., położonym we wsi K., gmina P.. Gospodarstwo rolne miało powierzchnię około 15 ha, z czego ok. 2-3ha to ziemie orne, natomiast pozostała część to łąki. W owym gospodarstwie były także zwierzęta gospodarskie: 6-7 krów oraz 10 świń. W spornym okresie czasu na gospodarstwie zamieszkiwali rodzice odwołującej, a także młodsza siostra oraz brat. Do obowiązków ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców należała pomoc przy wykopkach oraz żniwach, wypasanie i karmienie zwierząt, przebieranie ziemniaków, dojenie krów, prace w polu takie jak stawianie snopków i grabienie siana. W 1968r. ubezpieczona miała 16 lat i uczęszczała do technikum, znajdującym się w N.. Podróż do szkoły zajmowała około 2 godzin. Zajęcia lekcyjne trwały 4 godziny dziennie. W 1971r. odwołująca przerwała naukę, będąc w 3 klasie technikum. Swoje obowiązki odwołująca wykonywała rano przed pójściem do szkoły oraz bezpośrednio po powrocie ze szkoły (zaświadczenie z dnia 1 lipca 1994r., k. 4 a.r., zeznania świadka T. S., k.31-32 a.s., zeznania świadka M. J., k. 32 a.s., dowód z przesłuchania Z. A., k. 32 a.s.).

Decyzją z dnia 20 listopada 2012r. organ rentowy z urzędu przyznał Z. A. emeryturę od dnia 1 września 2012r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Organ rentowy podkreślił, że emerytura jest niższa od dotychczasowej renty, wobec powyższego podlega podwyższeniu do kwoty tej renty i wynosi miesięcznie 613,38 zł (decyzja, k.33 a.s.).

W dniu 16 marca 2017r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wniosek o przeliczenie emerytury (wniosek, k. 105 a.s.).

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2017r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), z urzędu dokonał przeliczenia emerytury Z. A. od dnia 1 marca 2017 r., tj. od miesiąca, w którym został złożony stosowny wniosek. Organ rentowy wskazał, że emerytura jest niższa od dotychczas wypłacanej renty, wobec czego podlega podwyższeniu do kwoty tej renty i wynosi miesięcznie od dnia 1 września 2012r. – 613,38zł. Ponadto podniósł, że emerytura nie podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury, ponieważ nie został udokumentowany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 20 lat. Ubezpieczona udokumentowała jedynie staż pracy wynoszący 19 lat i 1 miesiąc. Organ rentowy poinformowała ponadto, że do stażu pracy ubezpieczonej nie przyjęto okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r., ponieważ za okres ten nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne rolników (decyzja z dnia 12 kwietnia 2017r., k.109-111 a.s.).

Od niekorzystnej dla siebie decyzji organu rentowego, ubezpieczona Z. A. wniosła odwołanie do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie sądowe (odwołanie, k.3 a.s.).

Wskazany stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, jak również aktach rentowych Z. A., a także w oparciu o zeznania ubezpieczonej oraz świadków: M. J. i T. S..

Zeznania strony i świadków zostały ocenione jako wiarygodne, ponieważ były spójne i wzajemnie się uzupełniały. Świadkowie przez cały czas mieszkały w sąsiedztwie odwołującej, stąd też miały wiedzę o pracy wykonywanej przez ubezpieczoną w gospodarstwie rolnym rodziców. Świadkowie potwierdzili, iż ubezpieczona

uczęszczała do szkoły w spornym okresie czasu, lecz wskazywały, iż Z. A. zarówno przed rozpoczęciem zajęć lekcyjnych oraz bezpośrednio po wykonywała swoje obowiązki w wymiarze ponad 4 godzin dziennie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. A. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 12 kwietnia 2017r., znak: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 w/w ustawy emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (art. 26 ust. 2). Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (art. 26 ust. 3).

Zgodnie zaś z art. 25 ust. 1 w/w ustawy podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Z przepisu art. 185 ust. 1 i 2 tej ustawy wynika natomiast, że przy ustalaniu wysokości emerytury dla osób nabywających prawo do emerytury w wieku określonym w art. 184 kapitał początkowy podlega przeliczeniu poprzez dodanie do okresów składkowych okresu równego różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym, o którym mowa w art. 24, a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. Do przeliczonego kapitału początkowego stosuje się przepisy art. 173 ust. 3-6. Okresy składkowe, o których mowa w ust. 1, ustala się z dokładnością do pełnego miesiąca.

Zgodnie z treścią art. 85 ust.2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016r. poz. 887 ze zm.) kwota najniższej emerytury z zastrzeżeniem art. 24a ust.6 wynosi 1000zł miesięcznie.

Powołany przepis art. 24a ust.6 w zw. z ust. 2 stanowi, że organ rentowy z chwilą osiągnięcia przez rencistę wieku emerytalnego ma obowiązek wydać decyzję o przyznaniu emerytury z urzędu, która nie może być niższa od pobieranej dotychczas renty z tytułu niezdolności do pracy .

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w myśl którego w przypadku gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, jest niższa niż kwota najniższej emerytury świadczenie podwyższa się do wysokości świadczenia minimalnego, o ile ubezpieczony spełni kryterium stażu wynoszący w przypadku odwołującej 20 lat

Ubezpieczona od dnia 1 września 2012 roku otrzymuje emeryturę z urzędu przyznaną na podstawie art.26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku. W niniejszym postępowaniu odwołująca domaga się podwyższenia emerytury do wysokości 1.000 zł, czyli do wysokości najniższej emerytury. Ubezpieczona wskazywała bowiem, że do przeliczenia wysokości należnego jej świadczenia emerytalnego, winien być uwzględniony, okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r.

Organ rentowy wskazywał, że ubezpieczona legitymuje się stażem wynoszącym łącznie 19 lat i 1 miesiąc okresów składkowych i nieskładkowych, wobec czego emerytura nie podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury. Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podnosił, że do stażu pracy ubezpieczonej nie przyjęto okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, ponieważ za okres ten nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne rolników.

Rozpoznanie niniejszej sprawy sprowadzało się zatem do rozstrzygnięcia o możliwości uwzględnienia przy wyliczeniu świadczenia emerytalnego odwołującej Z. A., pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w spornym okresie czasu.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 cyt. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Bezspornym jest, że rodzice ubezpieczonej prowadzili we wsi K. gospodarstwo rolne o powierzchni ok. 15ha. Odwołująca w okresie od 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r. pomagała im w prowadzeniu tego gospodarstwa. Zeznania świadków M. J. oraz T. S.– sąsiadów w sposób jednoznaczny wskazują na to, że rodzice Z. A. prowadzili gospodarstwo rolne - uprawiali pole i hodowali zwierzęta gospodarskie oraz, że w tych pracach uczestniczyła wnioskodawczyni.

Dodatkowo należy wskazać, że zgodnie z ustawą z dnia 27 października 1977 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. nr 32, poz. 140) przez rolnika – rozumiano właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie był objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. W przepisach tej ustawy, która weszła w życie od 1 stycznia 1978 r., po raz pierwszy zawarto definicję rolnika oraz określono minimalną normę obszarową gospodarstwa rolnego.

Wcześniej pojęcie gospodarstwa rolnego zawarte było w kodeksie cywilnym oraz w przepisach podatkowych. W latach 1968-1974, w których wnioskodawczyni pomagała prowadzić gospodarstwo rolne, nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników, stąd dla oceny tego okresu konieczne jest posiłkowe odwołanie się do późniejszych przepisów regulujących sprawę ubezpieczenia społecznego rolników. W myśl ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133) – art. 1 ust. 2 – ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych obejmowało także domowników pracujących w gospodarstwie rolnym. Przez „domownika” rozumiano członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostawali we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyli 16 lat i nie podlegali obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie stanowiła ich główne źródło utrzymania (art. 2 pkt 2). Obecnie według art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) – domownik, to osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego, albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W ocenianym w sprawie okresie nie było obowiązku płacenia składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Zatem wystarczającym warunkiem dla uznania okresu pracy w gospodarstwie rolnym przed dniem 1 stycznia 1983 r. jest wykazanie wykonywania czynności rolniczych, zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie. Wbrew stanowisku organu rentowego wnioskodawczyni można przypisać status domownika w rozumieniu aktualnie obowiązującej regulacji. Definicja

domownika zawarta w art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wymaga zamieszkiwania z rolnikiem lub w bliskim sąsiedztwie i stałej pracy w gospodarstwie rolnym, lecz

w przypadku zamieszkiwania w bliskim sąsiedztwie, przepis ten dotyczy tylko osób bliskich rolnikowi. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „jedynie wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w którym osoba zainteresowana zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, pozwala na przyjęcie ziszczenia się przesłanek z przepisu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych" (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2008 r., sygn. akt II UK 61/08). Praca ta powinna być świadczona przez domownika tj. osobę bliską rolnikowi. Ponadto wskazać należy, że ustawa o emeryturach i rentach, jak i ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników nie zawierają definicji osób bliskich. Takie pojęcie pojawia się w innych ustawach. W ustawie o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. pojęcie osoby bliskiej zdefiniowano poprzez podanie stopnia pokrewieństwa lub związku rodzinnego albo przysposobienia. Do bliskich zaliczono też osoby pozostające faktycznie we wspólnym pożyciu tj. zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, małżonka, osoby przysposabiające i przysposobione (art. 4 pkt 13 u.g.n.). Choć definicji osoby bliskiej nie podaje też Kodeks cywilny, to doktryna i orzecznictwo wyjaśnia, że są to osoby pozostające w faktycznie bliskich stosunkach uczuciowych, w szczególności należy tutaj zaliczyć konkubenta, wychowanka, członków rodziny zastępczej, osobę, z którą łączą bliskie więzi przejawiające się we wspólnym, wieloletnim prowadzeniu gospodarstwa domowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 czerwca 2012 r. III AUa 164/12).

W rozpoznawanej sprawie bezsporne jest, że posiadaczami gospodarstwa rolnego byli rodzice ubezpieczonej, zatem osoby bliskie dla wnioskodawczyni. Prowadzili oni przeciętne jak na owe czasy gospodarstwo rolne. Fakt ich utrzymywania się wyłącznie z gospodarstwa w pełni uzasadnia przyjęcie, że ubezpieczona uczestniczyła w pracach rolniczych. Miała ona fizyczną możliwość świadczenia stałej pracy przez cały rok kalendarzowy, w zależności od potrzeb. W rezultacie świadczona przez nią praca w gospodarstwie nie miała dorywczego czy okazjonalnego charakteru. Przeciwnie, pracując na gospodarstwie wnioskodawczyni pomagała rodzicom, zajmowała się pracami polowymi oraz karmieniem i wypasaniem zwierząt, a także innymi pracami pomocniczymi. Fakt, iż odwołująca przez pewien okres czasu uczęszczała do technikum znajdującym się w N. pozostawał bez znaczenia, bowiem zarówno przed rozpoczęciem zajęć jak i bezpośrednio po powrocie do domu, odwołująca wykonywała wszystkie swoje obowiązki związane z pracą w gospodarstwie. Ponadto zajęcia lekcyjne trwały 4 godziny dziennie, wobec powyższego ubezpieczona większość czasu przebywała na gospodarstwie.

W oparciu o powyższe, Sąd w pierwszej kolejności stwierdza, że organ rentowy niesłusznie nie zaliczył ubezpieczonej do wartości świadczenia emerytalnego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r.

Wobec tego, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 12 kwietnia 2017r., znak: (...), w ten sposób, że przyjął do stażu pracy odwołującej Z. A. okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 września 1968r. do dnia 15 marca 1974r., o czym orzekł w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)